

dajo na njega, — kadar on reče: „Ajdi! — takrat vsi počnejo brez straha. —

Domačina ima to posebno pravico, de sme vse poslane posiliti s toliko žmulji vina, kolikor ga on sam zamore popiti; namesto žmuljev imajo tudi eni majolike, ktere imenujejo zdravice. Domačina si napolni svoj žmulj, napije vsm poslanim, in ga možko brez straha popije; potem gre polni žmulj okoli in vsak ga mora popiti, de pride zopet versta na domačina, kteri z noviga napiva. Kaj bi bilo, ko bi bil domačina pijanec, kér ima, kakor sim pred rekel, pravico, vsakiga posiliti toliko žmuljev popiti, kolikor jih on popije, mislim, de bi marsikdo šel pod mizo; pa tega se ni bati, zakaj domačina je vselej pameten mož.

Kakor domačina neha žmulj okoli pošiljati, zgubi svojo službo in čast, in zdej je stari svat poglavár. Stari svat nima pravice, kteriga siliti piti, ampak on napiva vsm, pa samo kdor hoče, mu odgovori in pije; kadar neha obedo, počne péti in hišnimu gospodarju reče, de naj pripravi večérjo; za večerjo se dajo četeri od skopca, pečenka od jancov, makaroni in druge take stvari. Kadar povečérjajo, peljejo nevésto proč od nje hiše v hišo ženina, in to večidel okoli polnoči. —

(Dalje sledi.)

Odgovor.

(Konec.)

V neznanih besedah je sosebno slabim očém težko razločiti vaš *c* od *e*; v latinskim pisanju zavolj tega razločka devamo kljuko nad *c*, kar se pa tukaj ne sme, sicer bo *č*. Te kljuke nad *č*, *š*, *ž* so tudi zadržavne ali mudivne v hitropisu. Velikrat cele beséde z eno potégo ne morete zapisati. Lejte to so ob kratkim pokazane slabosti in pomanjkljivosti Vašiga pravopisa. Zatò ga učeni gospodje v časopisu, ki se mu pravi: „Jordans Jahrb. f. d. lit. Leipzig 1847, V. Jahrg.“ imenujejo tačasni (provisorisch) pravopis. V ravno tem časopisu je tudi dokazano in na ravnost rečeno, de so vse čerke mojiga pravopisa silno potrebne („sehr nothwendig“).

Kakih pomanjkljivost mojiga pravopisa mi dozdam še nihée ni pokazal. Samo to pravijo, de čerke niso lepe, pa sim vendar tudi že kteriga slišal reči, de so lepši in prijetniši kakor Vaši: *č*, *š*, *ž*. Kar lepoto čerk zadene, je gotovo, de se dajo zlepšati; sej vémo, de tudi latinske čerke niso bile vselej tako lepe kot so zdaj. Čerke starih Slovanov so menj lepe od latinskih, pa vendar pravi izrek vsake beséde popolnoma razločno pred oči postavijo; zatò pa tudi med Slovani, kteri stare čerke rabijo, ni nikoli tacih preprirov zavolj pravopisa, kakor med temi, kteri so se latinskih lepših čerk prijeli. Sama lepota človeka ne stori zadovoljniga. *) —

Čehi in Poljaki, akoravno imajo veliko pisaniga v svojim jeziku, so se že od nekdanj prepirali zavolj pravopisa in njih preprirov še zdaj ni konca, upanje pa vendar imamo, de bodo ti prepiri skorej jenjali, ker si učeni gospodje prizadevajo, kakor vidimo v zgorej imenovanim časopisu, tak pravopis vstanoviti, de se bo mogla vsaka beséda po pravim izreku z njim pisati. Med tem je pa moj pravopis, de se pomanjkljivost Vašiga in Truberjeviga pravopisa z njim nadomésti, in za višji slovoslovsko učenost silno potreben; sicer bi mogli naši sedanji slovoslovci za potrebne razločke v pisanju, kakor so nekdanji storili, kar se iz Kopitarjeve slovnice léta 1808 in tudi iz drugiga pisanja vidi, pri cirilskim ali pa glagoliškim pravopisu pomoči iskati. Dokler tedaj pravopisa potrebam našiga jezika primérjeniga ne

*) Brez de bi se hotli v kak abecedin prepír zariniti, bomo drugo pot, častiti gospod profesor! Vaš odgovor le ob kratkim pregledali: ali so Vaši dokazi veljavni ali ne. In s tem bomo dokončali to reč. Vredništvo.

dobimo, je treba, de per svojim dozdanjim ostanem; kadar pa boljši na dan pride, ga bom z veseljem sprejel. Fr. Metelko.

Prijazno vprašanje

namesto bravcov, ki družih jezikov ne umejo razun slovenskiga.

Spreljube Novice! Ve ste naše stare prijatlíce in učenice, ste nam že marsikaj razjasnile; ne bodite jezue, de pri vas zopet svitlobe išemo! V ljubi novi „Slovenii“ smo nekake nam nove besede brali, ki celo ne moremo vediti, ali bi bile slovenske, ali ne? Ve semerttje po svetu hodite, vse obóhate, in ste zlo prebrisane, vémo, de ste jih že kje slišale; povejte nam tedej samo to, ali so slovenskiga pleména, ali ne? Če so našiga pleména, se jih bomo že učili, sej ste že včasi pravile, de z novimi rečmi tudi nove besede pridejo; le to prosimo, de bi se nam nekoliko razlagale. Če so pa ptujke, nas bo pa že skerbeló, se jih poprijemati, in Ve same ste že nekterikrat govorile, de to ni lepo, če se soderga déla; še nam, ki nismo tolikanj omikaniga sladú, ni bila po volji uniga učenika, ki je prašal: „kako bodo puštabi noter-talani?“ — Tudi smo že skusili, de nimajo besede nič postanka, če se ne smemo zanesti, de so domače; eden nam jih na uho trobi, utegne drug priti, bo pa vse raz-podil in ograjal — de ne rečemo sfavšal. Tukej nekaj tacih besedi postavimo, ljube Novice! ki jih utegnite tudi „Slovenii“ povedati, če ne bo huda *); ko bi se ji pa imeli s tim zameriti, pa rajši molčíte od tega, ker smo Slovenci terdni in mirni kristjanje, in se prepira zlo bojimo. Take besede so postavimo: audiencia, čitavnica, kategorija, uradnik, uniforma, deputacija, blagorečje, manifest, diplom, kronanja, barikada, politiško, nepolitiško, kandidat, državljan, katastrofa, provizorno, poslanik, garantirati, objektivnost, subjektivnost, republika in več družih.

Podkorenčan.

Drobtince za léto 1848

učitelam ino učencam, starišam ino otrokam v podučenje ino za kratek čas. III. léto. Na svitlo dal Matija Vodušek, apat v Celi.

Letašnje Drobtince so nam zopet polno lepih naukov prinesle, kakor poprejšnja tečaja. Na čelu imajo lepo podobo sv. Viktorina, ptujskiga škofa, čigar življenje je precej v začetku po gosp. J. Muršecu učeno popisano.

Unanja podoba je tista, kakor lani, pa družiga vrednika so Drobtince dobile, namreč visokočastitljiviga in učeniga gospoda Matija Vodúška, Celejskiga apata, kteri v predgovoru pravijo: „Slovinci! sercama vošim, de bi Vam letošne Drobtince tako vstregle, ko lanske in predlanske, kar tudi ne dvojim, če Vam kje spremen izdatela ne bo pomote delal, in bi jih zatadel manj obrajtali, kér Vam jih nova roka ponudi. Alj dokler je léto podajatelja Drobtince premenilo, letnika ni v ničémur obrnilo, razen, de mu je na čelo drugo dalo imé. Po tem, ko so Visoko prečestiti Milostljivi Gospod Anton Slomšek iz Celske apatije na sedež Lavantinske škofije preselili se, in prejeli velike opravila in vikšji skerbi, niso več utegnili se pečati z naberanjem in vredovanjam malih drobtinc. Meni se je sporočila skerb za naberanje zostavkov za slavni letnik“, i. t. d.

Kér smo lani na dróbnó od Drobtinc in njih naprave govorili, in so letas v ravno tisti podobí, in tistim duhu pisane, torej ménimo, de ni potreba od njih letas

na

*) Častito vredništvo »Slovenije« nima clo nič zoper vaše »prijazno vprašanje« — marveč mu je práv, de se zastran ene in druge reči pomenimo. Odgovor na Vaše vprašanje, dragi bravec! Vam bomo pa drugo pot dali. Vredništvo.

na tanjko govoriti; samo to pristavimo, de gospoda apata M. Voduška poznamo, kakor pobožniga in učeniga možá, in vnetiga Slovenca; torej smejo bravci tudi v prihodnje vsiga dobriga v Drobntincah pričakovati, kakor dosihmal. Pa tudi Milostljivi škof jih niso popolnoma zapustili, kér so veliko spisov za Drobntince pri vsih svojih obilnih opravilih sami spisali, in še obljubili, de bodo nabirke za Drobntince tudi prihodnjic pregledovali in varh tega letnika ostali. Tako bo Njih duh tudi prihodnjic v Drobntincah vladal.

Od besede in njene obleke Drobntinc z veseljem naznanimo, de se veliko bolj z govoram naših Novic vjemate, kakor druge knjige iz njih, zlasti nekoliko bolj daljnih štajarskih krajev. — Poglavitne ločine kazala so: Pogovor za léto 1848; Drobntinc posvečenje sv. Viktorinu, Ptujskimu škofu. A. Stare resnice v novi obleki. B. Prigodbe žalostne in vesele. C. Razgled za stare in mlade ljudi. D. Prilike in basni. E. Ogledalo za šolo in domačo rejo otrok. F. Slovenska gerlica, ki ima I. pesme za otroke; II. za dobro voljo; III. za kratek čas; IV. za pobožnost. — Papirja in natisa pa ne moremo hvaliti, posebno neprijeten je natis z večimi čerkami.

Slovstvo.

Kratka slovenska slovnica za pervéne. Na svitlo dal Dr. J. Muršec, učitelj veroznanstva pri st. st. meščanski šoli v Gradci 1847.

To lične delce, ki ga imamo pred seboj, ima le 87 strani v osmini; popir je lep, natis razločin, cena samo 10 krajc. v srebru. —

Kar pa notranji obség tiče, je v priméri z malim prostorom bolj obsirin, kakor bi se kdo pri prvem pogledu nadjal. Iz celiga dela se razodeva, de je gosp. pisavec to slovnico s premislilam osnoval, in razsnovnanje skerbno prevdaril. Akoravno se sémtertje — kar ni drugači misliti — v besedi, in v vezavi le štajarskimu narečju lastne like najdejo, se vender slovnica po pravici smé „slovenska“ imenovati. Enake dela zlasti sedanji dóbi zlo prav pridejo, ker so se ljudje jéli za slovenšino zlo bolj poganjati, kakor kedej popred, in svét čedalje bolj spozná, de slovenšina svoje lastno lice ima, ki so ga učeni slovinci gladili ob času, ko se marsiktere druge slovanske stébla za slovstvo še niso kej menile.

V marsikterih rečéh se morebiti ne bomo do zobca vjemali, vender se nadjamo, de zastran jezika bomo lahko vselej skupej orali, le to nam bodi pred očmi: „In necessariis unitas“. Iz slovnice, ako nje zlog primerimo z drugimi spisi iz uniga kraja, je očitno, de si je gosp. pisavec prizadeval vsim slovincam zadovoljiti, in zavoljo tega je marsikje zatajil navado svojiga kraja, kolikor ni slovenska. To je pot, ki nas k namenu pelje, in tako naj bi vsi pisavci delali, zlasti kader za vednost pišejo. Ko se v prid ljudstva z oziram na posebin kraj kej piše, naj se ogled občnosti slovenske sicer ne pogreša, vender naj bo namén, ki ga ima pisavec ravno pred seboj, njegova prva skerb.

Zavoljo tesnosti s časam smo celo slovnico le bolj po verhu pregledali; ne moremo se torej v obsirno pretresovanje tega hvale vredniga dela podati; nadjamo se pa, de nam gosp. pisavec ne bo zameril, ako v nekterih rečéh svojo misel razodenemo, nekaj, de se sčasama k luči pripravi, kar je mračniga, nekaj pa, de se Slovenci bolj in bolj med seboj bližamo in umémo. Tega se je s tem bolj nadjati, ker smo s poglavitnimi rečmi v obségu celiga dela blezo zlo ene misli z gosp. pisavcem; pa tudi v stranskih rečéh nočemo soditi — to gré učenim slovnicarjem — ampak le prijazno poméniti se, kaj, in kakó bi bilo bolj práv? — De se lože med saboj umémo, se bomo po večim zaznamkov ali terminov gosp.

pisavca deržali. Zavolj umljivosti bi bilo dobro, bravcu imenovano slovnico pri roki imeti, ker se ne more vse ponavljati, in marsikaka reč se le oméni. —

(Dalje sledi.)

Županova Micka.

Veséla igra (komedija) igrana v Ljubljani
8. dan tega mesca.

58 lét je pretéklo, kar je bila Županova Micka, poslovenjena od gosp. Antona Linharta, tadajniga c. k. tajnika deželniga poglavarstva v Ljubljani, pervikrat igrana. Veliko Ljubljanec je med tem časam že v Savo stéklo, veliko se je med tem na svetu prekucnilo, hvala Bogú! de smo po dolzih težavah zopet na tisto stopnjo prišli, na kateri so naši starši že pred 58 léti stali, ko so sméli, kakor zdej mi, „Županovo Micko“ igrati.

Gotovo bo marsikteriga naših dražih bravcov mikalo zvediti: kdo de je takrat (1790) Linhartovo komedijo igral? — Stara gospá, ktera se še z veseljem pervikrat igrane „Micke“ spomni, so mi povedali, de že vsi tadajni igravci v grobu počivajo. Imenitni igravci pa so bili vsi, in — Bog jim daj večni mir in pokoj — gotovo so bili tudi iskreni Slovenci! — Tulpenhajm je bil vlastnik suknarske fabrike v Selu pod Ljubljano, gosp. Deselbruner; Sternfeldovka je bila žena žlah. gospoda Garcarolitá; Monkof je bil gosp. Makovic, zdravnik in Linhartov svak; Jaka župan je bil Dr. Morak (poslednjic c. k. dvorni svetovavec na Dunaji); Micka je bila gosp. Linhartova žena; Anžé je bil Dr. Piller; Glažek pa Dr. Repič; — šeptavec (Souffleur) je bil gosp. Linhart sam.

Ali je bila pred Linhartovimi komedijami v Ljubljanskim gledišu kaka slovenska igra igrana, nismo mogli zvediti; gosp. H. Kosta govori sicer v svojih „Spominkih Krajske dežele“ od nemških, talijanskih in francozkih komedij v Ljubljani, od slovenskih pa besedice ne spomni. To pa nam kažejo nektere gledišne oznanila, de je bila v létih 1821 in 1822 včasih slovenska igra v Ljubljanskim gledišu napravljena. Z rudečimi čerkami natisnjeno gledišno oznanilo od 28. sušca 1822, ktero smo med starimi bukvami našli, napové tóle: „Danf bo igran: „Golfani Štarez“ — kratkozahafnost u enimu Delu is Nemfhkiga prestavleno ot Kozebua. *Ljudje*: Komednin gospodár, pride kakor kellar in kakor godez... gospuđ Flor. — Mizka, njegova shena... punza Fischer. — Godernavez, oskernik... gospuđ Wilhelm. — Janez, hlapz.... Janez Dittmayer.“ Ti igravci so bili gledišni igravci, ki so navadno nemško igrali. —

8. dan tega mesca se nam je spet prikazala Slovenska „Županova Micka“, popravljena nekoliko od gosp. M. Kastelica in igrana od zbranih rodoljubov, ki je vkljub silni vročini toliko gledavcov privabila, de je bilo gledišé čez in čez polno, in de so pogorelci v Št. Vidu gotovih 120 gold. od slovenskiga družtva prejeli, ki jim je čisti dohodek današnje igre podarilo. Vsak pravi rodoljub je bil ta večer v gledišu, in s serčnim veseljem smo vidili tudi našiga ljubljeniga deželniga poglavarja s celo svojo rodovino pričijočiga, ki dosihmal še nobene slovenske „besede“ niso zamudili.

Vsi gosp. igravci in obé gosp. igravki so se tako izverstno obnesli, de jim je od vsih strani „slava“ donéla. Spodobi se, de nar poprej od Županove Micke in gospé Šternfeldove kaj povémo. Micka je bila gospodična M., ki nam je županovo hčerko, nedolžno in od zapeljivca zalezovano deklico tako ljubeznjivo pred oči postavila, de si je koj vse serca pridobila; tudi je bila prav zaló oblečena. — Kot dober varh ji je „mlada vdova“ na strani stala, ktero je gospá Š. tako nježno (zart) igrala, de tudi nji po pravici velika hvala gré. —